

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem Sancti Thomæ Tomvs ...

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Vera explicatio, & definitio posterioris sententiæ. c. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

nationes tantum extrinsecæ: cum tamen differentia prioris generis reales sint. Sicut ergo (inquit Caietanus) distinctio sensuum inter se, & vnitas cuiusque non attenditur secundum distinctionem, vel vnitatem obiecti in genere entis realis, & passibilis qualitatis; sed in genere sensibilibus; & ideo potest vna facultas sentiens versari circa plura obiecta in genere qualitatibus, vt visus circa album, & nigrum, &c. Quia habent eandem rationem obiecti sub qua, hoc est, in genere sensibilibus: sic etiam distinctio scientiarum, & vnitas cuiusque non debet desumi ex vnitate, & pluralitate obiectorum in genere entis, sed in genere sensibilibus, & speculabilibus. Merito igitur à S. Thoma dicitur Theologia dicitur vna scientia, quod omnia, quæ tractat, habeant vnica rationem, non sane in genere entis, sed in genere sensibilibus; nimirum diuini luminis reuelationem. Hæc doctrina Caietani mirum in modum probatur recentioribus, quæ tamen testimonio, & ratione Arist. facile confutari potest.

Aristoteles 5. metaphys. c. 15. ex professo docet, scientiam non referri ad scibile, vt scibile est; nec visum ad visibile, vt visibile est: sed scientiam terminari ad rem ipsam, quæ scitur, & visum ad colorem, aut quid aliud, hoc est, ad lumen: & hoc modo debere definiti. Probat autem, quia aliquando idem bis diceretur, hoc est, esset inutilis quedam repetitio, & circulus: definitum enim ingrederetur definitionem, vt fufus ostendit, disp. 1. q. 4. c. 2. Id quod alia quoque ratione confirmari potest. Quoniam prius est scientiam terminari ad rem scitam, vt obiectum, quam quod res denominetur scibile. Ex eo enim aliquid scibile dicitur, quia scientia illius esse potest. Est enim hoc relatiuum, scibile, eorum, quæ teste Arist. eodem c. dicuntur ad aliud, ex eo, quod alia sunt ad ipsa, ac proinde non recipiunt, sed solo nomine sunt ad aliud, vt loco etiam citato ostendimus. Prius ergo scientia habet respectum ad rem, seu obiectum, quam illud dicatur scibile. Et idem de visu, & visibili, & de quavis alia facultate, & obiecto illius dicendum est: ergo habitus scientiæ, aut facultas aliqua non habet vnitatem specificam ex ordine ad rem, sub illa ratione, quæ dicitur sub qua, & est extrinseca denominatio; sed ex habitudine ad rem ipsam, & obiectum secundum quidditatem, & naturam illius. Quare Sanctus Thomas in hoc art. cum dixit, visum sumere speciem non ab obiecto materiali, sed à formali; per materiale, non intellexit colorem, & per formale denominationem visibilibus; sed per materiale, intellexit substantias ipsas colore delibatas, vt hominem & equum; per formale verò rationem coloris, quam obrem Theologia nostra non eo erit vna scientia, vel habitus, quod omnia, quæ considerat, induant vnica rationem reuelationis aut scibilis: hæc enim denominatio iam supponit vnitatem in ipso habitu, & scientia à qua prouenit.

At dicat aliquis pro Caietano, rationem illam reuehant in obiecto Theologiæ, non esse denominationem ab ipso habitu Theologiæ, sed à lumine fidei infusæ, vel à diuina reuelatione exteriori. Sic autem tollitur omnis circulus, & repetitio: quia prius est rem esse à Deo reuelatam, quam scientiam Theologiæ circa illam versari, prout reuelata est: & ita habere poterit rationem formalem obiecti speciem tribuentis. Cæterum doctrinam

Vasquez in 1. part. Tom. 1.

Caietani hoc modo defendi nequit. Tum quia ipse generatim docet speciem scientiæ sumendam esse ex obiecto sub formali ratione, & denominatione scibilis, & speciem visus à calore sub ratione visibilis, & sic de aliis. Idem igitur sentit de Theologia, videlicet speciem eius sumendam esse ab obiecto sub denominatione scibilis: contra hoc autem pugnat ratio superius facta. Tum etiam reuelatio Dei exterior, aut interior per fidem infusam, tantum versatur circa articulos fidei, qui assumuntur in Theologia, vt principia: non autem circa conclusiones, prout à nobis deducuntur per discursum. Theologia autem habet suam vnitatem ex conclusionibus, vt colliguntur ex principiis: ergo ratio reuelationis non potest tribuere vnitatem Theologiæ nostræ. Et quamuis conclusionibus Theologicis semel deductis per discursum, etiã fides diuina in nobis præbeat assensum, vt disput. 5. cap. 3. diximus: prius tamen est deduci conclusiones, quam illis assentiri fide infusa: ergo prius, quam credantur, in illis debet esse aliquid, ex quo vnitas, & species Theologiæ desumatur.

CAP. III.

Vera explicatio, & defensio posterioris sententiæ.

DVas alias rationes afferunt ceteri Doctores commemorati, quæ hanc sententiam optime comprobant. Prior est Henrici, Alberti, Ricardi, & Matilij, qui dicunt, Theologiam nostram eo esse vnica scientiam, quod omnia, quæ in illa tractantur, ordinem habeant ad vnum subiectum, quod appellant attributionis, non prædicationis, nempe Deum: licet enim omnia, quæ tractat Theologia, nequeant de Deo prædicari: omnia tamen per respectum ad ipsum, vt ad finem, & auctorem Theologia considerat. Sic enim de Deo disputat, vt ostendat non solum qualis in se sit, sed etiam quomodo sit finis consequendus à creatura rationali, quomodo sit auctor omnium per creationem, quomodo se communicauerit per vnionem hypostaticam, & reliqua. Ob eandem etiam rationem tractat Theologus quæ pertinent ad materiam de gratia, & de Sacramentis, & ad disciplinam moralem, vt ostendat, quibus mediis, & auxiliis homo suum finem consequi possit: quibus etiam ab illius consecutione impediatur. Fieri ergo nequit, inquit Henricus, quin Theologia nostra sub hac ratione, tam varia considerans, non sit vna scientia.

Posterior ratio est S. Thomæ, quæ etiam indicat Henricus in hunc modum. Omnia, quæ tractat Theologia, sub vna ratione formalis obiecti considerat, sed vnitas scientiæ sumitur ex vnitate rationis formalis in obiecto: ergo Theologia nostra est vna scientia. Hæc verò ratio formalis obiecti non est, quam intellexit Caietanus, vt satis probatum manet: sed quemadmodum medium demonstrationis in quacunque scientia dicitur ratio formalis sciendi reliqua, sic in Theologia medium, & principium, quod assumit ad inferendas conclusiones est obiectum formale ipsius, & cetera sub eo respectu à Theologia considerantur. Hoc etiam patet idem S. Doctor. 2. 2. q. 1. art. 1. obiectum formale fidei diuinæ, dixit esse primam veritatem, hoc est (vt ibidem explicabimus) testimonium primæ veritatis, cui quasi medio, & principio credendi, fides innititur. Quia igitur Theologia nostra in omni discursu

8.
Prima ratio.
Henrici.
Ricardi.
Alberti.
Matilij.
Subiectum attributionis in Theologia.

S. Thomæ.
Posterior ratio.

discursu Theologico assumit vt principia ea, quæ credit esse à Deo reuelata, quatenus credit reuelata esse, ideo eadē secundū speciem est ratio obiecti formalis, seu mediij demonstrationum Theologicarū. Quocirca Theologia merito dicitur esse vna scientia. Hoc autem verum est, siue dicamus assumi in demonstratione Theologica principia credita fide infusa, ex solo testimonio primæ veritatis, siue tantum credita fide humana, & acquisita: vtroque enim modo semper credimus esse à Deo reuelata; vtroque ergo modo vna erit secundum speciem conclusio Theologica ex ipsis deducta.

CAPVT V.

Quomodo Theologia vtatur principiis naturalibus, cum sit vna scientia.

Quod sit modum in demonstratione Theologica.

10. Theologia nostra interdum assumit in suis demonstrationibus aut certis syllogismis aliqua principia naturalia, quæ ideo credit esse Dei doctrinam, quod naturali ratione euidenter nota sit, hæc tamen sola non assumit, sed simul cum altero articulo sola reuelatione noto. Verbi gratia, vt probemus peccata homicidij, & fornicationis explicanda esse distincte in confessione, assumimus hoc principium reuelatum. Omnia peccata moralia distincte explicanda sunt in confessione. Deinde subsumimus ex philosophia morali: Sed occidere est distinctum peccatum à fornicatione, & colligimus, Ergo distincte debet explicari. Quamobrem, vt defendamus Theologiam esse vnam scientiam dicendum est, ad eam non pertinere disputationem de materia omnino morali, quæ ex principiis solum naturalib. elicit conclusiones, hoc enim genus demonstrationis habet diuersa principia, & colligit euidentes conclusiones. Debet igitur Theologia nostra, vt sit vna scientia, semper assumere aliquod principium reuelatum, & alterum solum naturale. Quare ex hac parte existimo Theologiam subalternari philosophiæ morali, non simpliciter, hoc est non in omni demonstratione; sed ex parte: quia ad aliquas solum conclusiones, quasdam præmissas assumit probatas in ipsa morali philosophia: Cumque non sint de eodem obiecto, vt constat, nihil videtur deesse, ex hac parte ad rationem perfectæ subalternationis.

Theologia semper debet procedere ex aliquo principio reuelato.

Theologia quomodo sit subalternata philosophiæ moralis.

11. Quomodo, & cur moralia in Theologia tractentur.

Rogabit aliquis, cur ergo tam diffuse tractantur in Theologia, quæ ad moralem pertinent, ex principiis solum iuris naturalis, & ciuilibus? (nam quæ propria sunt iuris canonici, Theologica videtur.) Respondeo, ad Theologiam, quatenus est scientia distincta ab aliis, hæc moralia non pertinere: quocirca quoad illam partem non tantum erit distinctus habitus, sed etiam diuersa scientia. Nihilominus tamen Theologi nostri iure optimo de his rebus tractant; quod oportet virum Theologum, esse quoque moralem philosophum, vt sua Theologia aliis prodesse possit. Ex quo etiam factum est, vt philosophia moralis in ea parte Theologia, quæ ad moralem pertinet, exactius tractata, & magis illustrata fuerit, quam à philosophis: atq; adeo multa nostri Theologi fide adiuti supra Aristotelē, aliosque philosophos adinuenerint, vt nihil iam, quod ad moralem pertineat, desiderari possit. Denique obseruandum est, cum dicimus, Theologiam esse vnam scientiam, intelligendum esse quatenus colligit ex principiis certis, & per certas consequentias suas conclusiones. Nam qua-

tenus in opinionibus versatur, vel ex principiis solum probabilibus, vel per consequentias solum probabiles arguetur, non solum non est idem habitus cum Theologia, quam diximus esse vnam scientiam, sed neque est eadem scientia cum illa: quia non habet idem genus aut principium, aut argumentationum. Ad hæc negare non possumus, multa à Scholasticis disputari, quæ ad Theologiam, vt est vna scientia, non pertinent.

Supererat explicare, quomodo facultates, & potentia speciem sumant ab obiecto suo in genere rei considerato, cum contingat, non esse vnam rationem vniocam obiecti in genere rei. Hac enim ratione Caiet. recurrere videtur ad rationem sub qua, quæ eadem diuersis rebus in genere rei aliquando conuenit: vt superius explicatum est: dico ergo breuiter, necessariam non esse ad specificationem alicuius potentia, rationem vniocam obiecti in genere rei, neque genericam, neque specificam; sed eo tantum vnam potentiam ab alia specie distingui, quod versatur circa distinctum obiectum sibi adæquatum. Dico autem adæquatum omne illud, quod potentia operatione sua completi potest: sicut visus habet lumen, & colorem. Neque obstat, vt aliquid dicatur obiectum adæquatum vnius potentia, quod ab alia etiam respici possit: quia adæquatum illud est, quod totum, & nihil aliud potentia comprehendit; illud autem quod est vni adæquatum, alteri potest esse non adæquatum. An verò aliquid aliud ad rationem adæquatam requiratur, sequenti disputatione dicemus.

12. De specificatione potentiarum ab obiecto.

Ex obiecto adæquato sumenda est vniocam potentiam.

ARTICVLVS IV.

Verum Sacra doctrina sit scientia practica.

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod sacra doctrina sit scientia practica. Finis enim practica est operatio, secundum Philosophum in 2. Metaph. Sacra autem doctrina ad operationem ordinatur, secundum illud Iacobi 1. Estote factores verbi, & non auditores tantum: Ergo sacra doctrina est practica scientia.

4. Infra ar. 5. c. Et 1. Prob. art. 3. g. 1.

Text. 2. 10. mo 3.

2. Præterea Sacra doctrina diuiditur per legem veterem, & nouam. Lex autem pertinet ad scientiam moralem, quæ est scientia practica: Ergo sacra doctrina est scientia practica.

Sed contra, omnis scientia practica est de reb. operabilibus ab homine, vt moralis de actibus hominum, & ædificatiua de ædificiis: sacra autem doctrina est principaliter de Deo, cuius magis homines sunt opera: non ergo est scientia practica, sed magis speculatiua.

Art. pract.

Respondeo dicendum, quod sacra doctrina (vt dictum est) vna existens se extendit ad ea, quæ pertinent ad diuersas scientias philosophicas propter rationem formalem, quam in diuersis attendit: scilicet prout sunt diuino lumine cognoscibila: vnde licet in scientiis philosophicis alia sit speculatiua, & alia practica; Sacra alia